

אש הפרשה

נושא בפרשת השבוע
על פי ספרי החסידות

פרשת פקודי

- אחד המרכבה ואחד הממעיט -
מעלת העבודה בזמן קטנות

תוכן העניינים

פרק א

השראת 'אין סוף' בתוך הרגשת ה'אין' [וענין "שבת הפסקה"]

השראת השכינה בתוך החסרון | קטנות המוחין | עיקר הנסיונות בחלק ה'אהבה' ולא בחלק ה'יראה' | העבודה בשעת קטנות חשובה מהעבודה בשעת גדלות | תיבת 'פקוד' כוללת השפעה וחסרון | ה'אין סוף' שורה בתוך הרגשת ה'אין' | לא ברוח ה' ולא ברעש ולא באש ה' | מעלת "שבת הפסקה" | חשיבות התעוררות הלב מתוך הרגשת ה'אין' | דביקות בהקב"ה ללא חציצת הישות | וקבון הגרעין

פרק ב

עבודת ההכנעה בזמן הקטנות

לפעמים הקב"ה רוצה מאיתנו את הרגשת ההכנעה | בנין ה'מלכות' על ידי עבודה פשוטה דווקא | ע"י עבודה בקטנות מגלה היחוד גם למטה בתוך החושך | אחד המרבה - גם חשוב לפני המקום | המשכן נבנה שנית ע"י הרגשת החסרון

"מי שרוצה דווקא להיות תמיד בגדלות, הוצפא קמי שמיא היא, כאילו יש צורך לעולם בו בעצמו"
פרי האדץ, פ' וישב

"כאשר יתגלה לימודך בעולם ויובלו לעלות עליית ויחודים כמותך"

"אש הפרשה"

נושא בפרשת השבוע על פי ספרי החסידות

מאוצרותיו של מורינו המשפיע

מוה"ד יחיאל יהושע שיינפעלד שליט"א

להרשמה 02-5026558

ניתן להרשם בדוא"ל A33613613@gmail.com ולצייין שם המבקש וכתובתו
או בכל מוקדי 'נדרים פלוס' קוד 978

אש הפרשה

נושא בפרשת השבוע
על פי ספרי החסידות

הוצאת

אש החסידות

מרכז עולמי
להפצת לימוד ספרי החסידות

בית שמש

טל. 02-5026558
פל. 0533-120-760
פקס 02-5702061
אימייל A33613613@gmail.com

©

כל הזכויות שמורות

הארות והערות
יתקבלו ברצון במערכת

אדר ב' תשפ"ב

אש הפרשה

- אחד המרבה ואחד הממעיט -

מעלת העבודה בזמן קטנות

- א -

השראת 'אין סוף' בתוך הרגשת ה'אין'

הרגשת החלל והחסרון נעשה 'כלי' לקבל את האור הגדול של השראת השכינה.

במאמר שלפנינו נשתדל להוריד את הדברים לתוך נפש האדם בדרכי העבודה למעשה.

השראת השכינה בתוך החסרון

'אלה פקודי המשכן' - בספרי החסידות מבארים שהשראת השכינה מאירה בתוך 'פקודי' שהוא מלשון חסרון^א, כי דייקא על ידי

השכינה, כמו שאמר הכתוב (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד (אלשיך שם), **והשראת השכינה הוא על ידי הכנעה וביטול**, כאומרו ית' (ישעיה נז, טו) מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח, **לזאת הקדים ואמר 'אלה פקודי המשכן, פקודי לשון חסרון**, כמו ולא נפקד ממנו איש (במדבר לא, מט), ו"ל בעת עשיית המשכן היו צריכים לראות בעצמם רק את חסרונם, **להשיג בקרבם מדת הכנעה, ובהיות להם מדה זו היה בכוחם לעשות המשכן, שיהיה נשפע על ידו אור ההכנעה וההתבטלות אליו ית' ברבו יתיר, ויומשך ע"י זה השראת השכינה בתוך כל אחד ואחד**.

ובכן ההכנעה זכו ישראל שישכון אור התורה אצלם, כאשר הגידו חכמינו ז"ל (תענית ז.) אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, וזהו 'משכן העדות', כדאיתא במד"ת (פקודי ד) אמר רבי שמעון בן יוחאי אין עדות אלא תורה שנאמר (דברים ד, מה) אלה העדות והחוקים והמשפטים.

ובאמת השיגו ישראל מדרגת ההכנעה ועשו המשכן מתוך ביטול גמור להבורא ב"ה, וזהו דאיתא בספח"ק **ישמח ישראל** (פרשה זו אות א) בשם **האור"ח** הק' זצלה"ה ז"ע על הפסוק (לט, לב) 'תכל כל עבודת משכן אהל מועד', שהוא מלשון 'נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' (תהלים פד, ג), היינו שעשו כל העבודה בהכנעה.

א. על דרך (במדבר לא, מט) 'לא נפקד ממנו איש'.

ב. וראה בספח"ק **קדושת יום טוב** (פר' פקודי): כי ידוע שעיקר השראת שכינה בתוך בני ישראל היא ע"י הקדושה שיששראל מקדשים עצמם למטה ואז 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כה, ח), **והנה להשראת שכינתו יתברך על האדם אין דבר מעולה לזה כמו הענוה**, כאמרם ז"ל בפרק קמא דסוטה (ה.) על הפסוק (ישעיה נז, טו) 'מרום וקדוש אשכון את דכא ושפל רוח', רב הונא ורב חסדא, חד אמר אתי דכא, וחד אמר אני את דכא, ופירש רש"י אתי דכא, ואני מגבירו עד שישכון אצלי, אני את דכא, אני מרכין שכינתי אצלו. ולהיפוך מצינו בגבהות אמרו חז"ל (שם) אין אני והוא יכולין לדור וכו'.

וזה שאמר הכתוב אלה פקודי המשכן, **דהנה פקודי היא לשון חסרון**, על דרך 'לא נפקד ממנו איש' (במדבר לח, מט), **כלומר, זה שמצא את עצמו מלא חסרון שאי אפשר שהקב"ה ישרה שכינתו בתוכו והוא בתכלית הענוה, היא עיקר המשכן, כי ואשכון את דכא**, וראיה לזה אשר פקד על פי משה דייקא, שהיה משה שלם בתכלית השלימות מובחר היצורים ואף על פי כן אמר 'ונחתנו מה' (שמות טז, ח), ונאמר (במדבר יב, ג) 'והאיש משה עניו מאוד', **על כן זכה שעל ידו הרכין שכינה לישראל, וא"כ ראיה שזה היא עיקר המשכן שידע שנפקד ממנו השראת השכינה ויהיה בתכלית הענוה**.

ועיין עוד **אמרי מנחם** (פר' פקודי אות יב): 'אלה פקודי המשכן משכן העדות' (לח, כא). פירוש, **המשכן הוא הכנה להשראת**

קטנות המוחין

לא בכל יום משכים האדם עם 'גדלות המוחין'. לפעמים אין חשק לקום בבוקר, ורק לאחר מלחמה ארוכה מוכרחים להשכים כדי שלא להפסיד את 'סוף זמן קריאת שמע' או את המניין הקבוע וכיוצ"ב.

ואיך נראית התפילה לאחר השכמה כזו?

ואיך נראה ה'פת שחרית' וברכת המזון לאחר תפילה כזו?

ואיך נראה סדר הלימוד לאחר סעודה כזו?

וכך נמשך הדבר ומתגלגל לאורך כל היום, עד למחרת.

ולמחרת צריך רחמי שמים מרובים, אולי יחוס ואולי ירחם, שמא יארע הנס ויפול מן השמים טללי תחיה ומוחין דגדלות.

ולב יודע מרת נפשו, לאו בכל יומא מתרחש ניסא, רוב הימים לא נופל עלינו מן השמים 'מוחין דגדלות', אלא שקועים אנו עם ה'קטנות' שלנו. לפעמים חוב קטן יכול לשבש את הדעת, ולפעמים פגיעה קטנה שאחד פגע בנו ברמיזא בעלמא ושלא בכוונה - נדמה אצלינו כהר.

מה עושים בשעה כזו, כאשר שום דבר לא מאיר, הלב סתום והמוח אטום, אין חשק ואין רצון לעשות כלום?

עיקר הנסיונות בחלק ה'אהבה' ולא בחלק ה'יראה'

יש אנשים שאינם מבינים מה כתוב כאן.

אנשים כאלו שייכים למידת היראה, הם לא משכימים כי מאיר להם 'אורות', אלא משום שכך כתוב בשולחן ערוך - 'יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו' (או"ח סי' א סעי' א), והשולחן ערוך אינו עושה חשבונות, כאתמול כך היום וכך למחר, זאת התורה לא תהא מוחלפת, ואין נפקא מינה האם נמצא למחרת פורים או למחרת שמחת בית צדיקים, סדר היום הקבוע חוזר על עצמו דבר יום ביומו חוק בל יעבור.

לפיכך, עיקר הנסיונות שהאדם מתנסה בהם, הוא בחלק ה'אהבה' - בדברים שהאדם מוסיף מעצמו בעבודת קונו, ובדברים שבהם מנסה למצוא את תכליתו בחיים ומחפש כיצד להתקרב יותר אל בוראו, שם נמצא האדם בערבוביא ונקלע לנסיונות וחוסר בהירות. אך בחלק של 'יראה' - בו עושה האדם את המוטל עליו על פי תורה, שם לא שייך כ"כ נסיון, כי הכל ברור, אין ספיקות, והאדם יודע היטב מה נדרש ממנו.

לכן עיקר הנסיונות היו אצל אברהם אבינו שהיה מרכבה למידת אהבה, ולא אצל יצחק שהיה אחוז במידת היראה, ועד כדי כך - שנסיון העקידה נחשב נסיונו של אברהם ולא של יצחק¹.

(תהלים פו, א), הנה הקושיא מפורסמת ממה נפשך אם הוא ראו לשמירה מצד חסידותו בודאי הש"י לא יקפח שכרו, ובאם וכו'. ושמעתי שהוא על דרך מאמר רז"ל אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש (סוכה נב), והנה למה אמר משכחו ולא אמר כפשוטו למוד תורה. אך הוא דהיצר מסיתו לדבר עבירה באומרו לו בפיתוייו שהוא מצוה, ועל כן עצה היעוצה מרז"ל אם יפתה אותך באומרו שהוא מצוה, משכחו לבית המדרש ששם

ג. כמובא בספה"ק **אמרי יוסף** (פר' וירא) וז"ל: ק: בזה ניחא מה שלא מצינו ביצחק שום נסיון כמו באברהם שנתנסה בעשר נסיונות, אך הוא הדבר אשר דברתי, **כי מי שהוא מסוד הגבורות לא שייך נסיון אצלו, רק במי שהוא מצד החסדים**, ולכן נאמר והאלהים נסה את אברהם. עכ"ל.²

ויש לציין מה שכתב בספה"ק **אגרא דכלה** (פר' קורח) וז"ל: ק: שמעתי דרך דרוש ע"פ שאמר דוד 'שמרה נפשי כי חסיד אני

כשלא מאיר כלום. כי רוב ימיו ושנותיו של האדם הוא במצב של קטנות ונסיונות^ד, וכאשר יודע איך להתמודד ולהתחזק בעת נפילת המוחין הרי זו הצלה לנפשו ולנשמתו.

בדרך כלל מדמה האדם לעצמו שהעבודה בעת 'גדלות המוחין' מתקבלת במדומים ועולה ישר עד כסא הכבוד, ואילו העבודה בעת 'קטנות המוחין' נשארת כאן למטה ומצפה לאיזה צדיק שירחם עליה ויעלה אותה יחד עם עבודת קדשו.

אך בכתבי **הבעש"ט** הק' ותלמידיו מתברר שיתכן שהעבודה בשעת קטנות חשובה ויקרה פי כמה וכמה מן העבודה בשעת גדלות.

וכמו בכל תחום, יש לידע כי הדברים נאמרים בתור 'חיזוק', והיינו שאם משכים עם 'גדלות המוחין' אין לו להתאמץ ולשבור את רוחו ולאטום את מוחו כדי להתעלות ולהגיע לדרגה הגבוהה של 'קטנות המוחין', אלא 'יחזק' עצמו שגם גדלות המוחין מתקבלת לפני המקום באהבה וחיבה.

אדם שיש לו סדר יום נוקשה, הוא קם כל יום בשעה קבועה, אצלו אין נסיון לקום בבוקר. גם אם קשה לו לקום ולהתנער מהמיטה, אך אינו מסוגל לוותר על סדר יומו הקבוע, ולכן נאלץ לקום, אין אצלו שאלה: לקום או לא.

הנסיון שייך אצל האדם שחי עם 'אורות', לא עם גבולות מצד היראה אלא עם הרגשים של אהבה, ולכן מתמודד מדי יום עם כל פרט ופרט, כי הוא עושה זאת מרצונו, ונקלע כל יום למלחמה פנימית בין מערכת הרצונות שבקרב, בין הרצון לקום לבין הרצון להמשיך לישון. וכך בכל שאר הפרטים.

ואכן לגבי ההשכמה בבוקר, מובא **מהבעש"ט** הק"י שמוכרחים להעמיד גבול ברור שיחייב גם את הנפש הבהמית, כי כאשר האדם ישן על מיטתו שולטת עליו הנפש הבהמית ורק אם 'דבר בשפה שהיא מבינה - כגון שקובע לעצמו חברות או מסגרת של כולל בוקר או כולל חצות וכיוצ"ב - יוכל להצליח במשימתו בעזר ממעל.

העבודה בשעת קטנות חשובה מהעבודה בשעת גדלות

התחום שצריך להשקיע בו ביותר בעבודת ה', הוא בענין ההתחזקות בעת קטנות המוחין,

תיבת 'פקודי' כוללת השפעה וחסרון

תיבת 'פקודי' מתפרשת לשני פנים: מצד אחד הוא לשון השפעה, כמו 'פקוד פקוד',

ד. כדאינתא **בתולדות יעקב יוסף** (פר' חוקת): וזהו שאמר 'חשבתי דרכי כ', רצה לומר בכל דבר מצוה או קדושה, בהתחלה חשבתי דרכי להנאתי הגשמית, ואחר כך ואשיבה רגלי אל עדותיך, ר"ל רגלי ההרגל שהורגל שלא לשמה אז עשיתי לשמה. וזהו שאמר (תהלים קיט, סב) 'חצות לילה אקום', ר"ל לתועלת הגשמית, כי מיד שיתעורר משינתו לשם שמים אי אפשר, אלא חצות לילה אקום לצרכי, ואז בדברי הטבע יכול להתגבר על הטבע שינת חצות.

ה. וכך מובא מהבעש"ט הק' (כתר שם טוב ח"ב יג ע"ג) **"עולם הזה הוא עולם הנסיון**, שנשלחה הנשמה להיותה בנסיון בעולם".

מרחיבין התורה, ותלמוד מפי סופרים ומפי ספרים אם הוא מכלל התנ"ך מצות וענפיהם ותראה שזה פיתוי היצר, אזי לא יוכל לך, אך אם המתפתה הוא איש חסיד, אין תקנה במשיכה לבית המדרש כי יאמר לו הגם שאין הענין הזה מבואר בתורה, הלא חסיד אתה מתנהג בחסידות לפניך משורת הדין והענין שאני מצוך לעשות הוא מכלל החסידות דלפנים משורת הדין הגם שאינו מבואר בתנ"ך ובדברי רז"ל. ולזה אמר דוד שמרה נפשי כי חסיד אני, ולא מהני נגד היצר המשיכה לבית המדרש, באמור לי הלא חסיד אתה עשה לפניך משורת הדין. והנה הגם שהוא דרך דרוש קצת, עכ"ז המשכיל יתבונן שענין כזה בפיתוי היצר ירעע לאדם כמה וכמה. עכ"ל ק.

ה'אין סוף' שורה בתוך הרגשת ה'אין'

והביאור בזה הוא, כי יש כלל גדול בדביקות הבורא ית' שהוא הפוך ממה שאנו רגילים לחשוב.

בדרך כלל, כאשר מרגישים דביקות והתלהבות והתעוררות, אנו מזדמנים לעצמינו שהגענו אל הדביקות האלוקית, אבל באמת אינו כן, כי לא יראני האדם וחי, לית מחשבה תפיסא ביה כלל, ואי אפשר להגיע אל עצם הדביקות על ידי השגת המוח והרגשת הלב, ויש רק דבר אחד שעל ידו אפשר להגיע אל עצם הדביקות הנעלם והבלתי מושג - והוא על ידי השתוקקות וצמאון ועל ידי הכרה שאי אפשר ולא שייך להשיג את הבורא ית'.

וכל מגילת 'שיר השירים' מיוסדת על דביקות כזאת, שרודפים אחריה ולא משיגים אותה. אך כך הוא דרך ההשגה שנעשית על ידי עצם הרדיפה אחריה כי לא שייך להתדבק בה באמת.

וכך רואים במהלך שיר השירים את הרצון והתשוקה של שני הצדדים להתקרב זה לזה, אך בדרך כלל מצויים האוהבים במצב של ריחוק, ואילו הקירוב נשאר תמיד בגדר של כיסופין

ומצד שני הוא בחינת 'חסרון' כמו 'לא נפקד ממנו איש'.

והכוונה בשתייהן אחת היא. כי אכן כל השפעה מתחילה על ידי שהמקבל מעלה השתוקקות גדולה לקבל את ההשפעה ומעורר בעמו בחינת חסרון ומרגיש שאין לו כלום וכאילו הוא כלי ריק דלית ליה מגרמיה כלום. וכאשר המושפיע רואה את ההשתוקקות העולה מצד המקבל, הוא מתעורר להשפיע שפע רב ולהאיר אל המקבל ככל חפצו.

וכה דרשו חז"ל (ב"ר יג, ג): אר"ש בן אלעזר, אין לך טפה יורד מלמעלה, שאין הארץ עולה כנגדו טפחיים, מה טעם (תהלים מב, ח) 'תהום אל תהום קורא לקול צנור' וכו'. א"ר לוי, המים העליונים זכרים והתחתונים נקבות, והן אומרים אלו לאלו קבלו אותנו, אתם בריותיו של הקב"ה ואנו שלווחין, מיד הם מקבלים אותן.

גם מקום השראת השכינה בבית המקדש נקרא 'נקודת ציון' שם הוא מקום ההשתוקקות והצמאון, ושם יורד ומתגלה האור האלוקי העליון.

ית', ולא נדמהו בחוקו כלל ועיקר. כי כל מה שנמצא בנבראים - הטוב והרע החסרון והשלמות - הכל חדש הוא שהמציאו הוא ית' ש ברצונו, והם דברים רק לפי ערכנו וענינינו, לא לפי ערכו ועניניו ית'. ועל זה מקרא מלא ציוח ואומר (ישעיה מ, כה) 'ואל מי תדמיני ואשוה ואמר קדוש'.

ח. וראה **שפת אמת** (פר' לך לך, תרל"ד): כתיב 'אל הארץ אשר אראך' ולמה לא הראהו מיד. והענין כי **יותר נייחא להשיג מהרצון והתשוקה שיש לכל איש ישראל להתקרב אליו ולהשיג דברי תורתו מאחר ידיעתו, כי הרי זה הרצון מוכהו להתקרב ולהשיג. ומוכח שזה יותר חשוב לפניו ב"ה**. וסדר איש ישראל ע"י שמשותקק להשיג ולשמוע בקולו ית' זוכה לשמוע. ואח"כ צריך להכניס ההשגה בעומק הלב שתביאהו לתת לב יותר בעומק להיות תשוקתו יותר לשמוע ויזכה לשמוע יותר. וכן תמיד. ואין נייחא כי אדם לעמל יולד ומנוחה לצדיק בעוה"ב. ובעוה"ז רק היגיעה ממדריגה למדריגה.

ו. וכתב בספה"ק **חיים וחסד** (אות תרנט): יש צדיק לעילא זה ירושלים המשפיע לצדיק דלתתא שנקרא נקודת ציון שנקרא יסוד.

וראה **היכל הברכה** (פר' תרומה) וזל"ק: בעת שהצדיק מקטין עצמו לפני הקב"ה ממש כאין אזי שלושת החצצים אהבה יראה התפארות **מאירין בנקודת יהודי נקודת ציון** לשלח למטרה, **ואז יוצא מכל גופניות ומאיר עד כלות הנפש בהכנעה וב'אין'**, כלול מכל מדות טובות, ועושה עצמו באמת תולע קטן תולעת מרחש על הארץ ואז נכנס בו האור כמטרה לחץ **ואז הקב"ה שומע התשוקה הזאת עד כלות הנפש**.

ז. ראה **דעת תבניות** להרמח"ל (מב-עו) וזל": **וכללא הוא, כל מה שיכולה מחשבת בני האדם לתפוס ולצייר - אינו ודאי מהותו ית'**, כי הוא מרומם ונשגב מכל מחשבה ורעיון, ואין בו שום אחד מן הענינים מה שיש בנבראיו, לא מן הגדולים ולא מן השפלים, כי מה שהוא השלמות הגדול יותר בנבראיו - חסרון הוא לגבי

'לא ברוח ה' וגו' לא ברעש ה' וגו' לא באש ה', ואחר האש קול דממה דקה' (ראה בברכות נה).⁹

הרגשת ה'אין' אינה רק 'סיבה' אלא היא ג"כ 'סימן' שעכשיו שורה אצלו הדביקות האלוטית ועל כן אינו מרגיש מאומה. ומסופר בגמ' (ברכות נה.) שצדוקי פגש את רב ששת [שהיה סומא] כאשר המלך הגיע לעיר, וכאשר הגיעו עגלות רבות ברעש גדול אמר הצדוקי לרב ששת שעכשיו הגיע המלך, ורב ששת השיב לו שעדיין לא הגיע המלך. גם כאשר הגיעו כרכרות הנוספות בקול רעש גדול אמר רב ששת שהמלך עדיין לא הגיע, וכאשר הגיעו עגלות נוספות אמר רב ששת: ודאי עכשיו בא המלך, וכאשר שאל אותו הצדוקי מנין יודע, השיב לו: מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, ולא ברעש ה' כי אם בקול דממה דקה.

על דרך זה מובא **מהבעש"ט** הק' שאמר שאם החיילים אינם מניחים להכנס, סימן ששם הוא מקום המלך. וכנכאשר האדם מנסה להגיע להתעוררות בתפילה ואינו מצליח, והמחשבות מבלבלות אותו ואינן מניחות אותו להכניס לתיבות התפילה - "הוא אדרבה סימן טוב, על פי משל, דלפני מלך בשר ודם יש כמה מחיצות

שכמעט תמיד אינו מצליח לצאת אל הפועל, בבחינת 'חולי אהבה' מתוך הרגשת חסרון והשתוקקות אל הנעלם - והיא היא עצם ההשגה והדביקות.

וזהו הרגשת ה'חסרון' - אלה פקודי המשכן - ששם שורה השראת השכינה - 'מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח' (ישעיה נז, טו).

רק כאשר יהודי מרגיש בעצמו הרגשת 'אין', שאינו יכול ואינו מסוגל כלל להגיע אל הדביקות, יכול לשרות בקרבו ה'אין' האלוקי הנעלם מכל רעיון.

לא ברוח ה' ולא ברעש ולא באש ה'

ולכן כאשר האדם עומד בתחילת דרכו בעבודת ה', והוא חפץ 'להרגיש' יותר ויותר 'קירבת אלוקים לי טוב', אף שזהו דבר יקר מאוד, אך כל עוד שמחפש את התרגשות הלב, ותמיד לאחר כל תפילה ולאחר כל חג ומועד בודק את עצמו האם הצליח להגיע להתרגשות המיוחלת, מרחיק את עצמו בזה מנקודת הדביקות שהיא תכלית הביטול אל ה'אין המוחלט', וכמאמר הכתוב (מלכים א' יט, יא-יב)

וראה עוד בספה"ק **מאור ושמש** (פר' ויקהל פקודי) וזל"ק: **הנה תכלית עבודת ה' הוא להשיג אחדותו יתברך שמו עד שנעשה דבוק באין סוף ברוך הוא, ואף אם יזכה למדריגות אף על פי כן לא ישיקוט ולא ינוח שאין זה עיקר, שכל זמן שרואה ושומע עדיין אינו דבוק באין סוף ברוך הוא, רק צריך לילך ממדריגה למדריגה עד שנעשה דבוק באין סוף ברוך הוא, ואז הוא למעלה מכל העולמות לכן אינו רואה ואינו שומע שום דבר רק שמישיג מציאות אין סוף ברוך הוא, כמו שכתוב (דברים ד, טו) 'כי לא ראתם כל תמונה', ואומר (ישעיה מ, כה) 'אל מי תדמיני ואשוה', לכן אם הוא רואה או שומע איזה מדריגה צריך לזוהר מאד שלא לפנות אליו ויחשבה בעיניו, אלא ימאס בה שאדרבה זאת הוא למופת שעדיין לא הגיע לתכלית האמיתית. עכ"ל"ק.**

ט. ראה בספה"ק **פרי הארץ** (פר' ויקהל פקודי) וזל"ק: **ובאמת שאין שום השגה משגת ותופסת הדביקות האמיתית באין סוף בשום שכל, כל שכן בהרגשה ותענוג, ממילא מובן שכל הרגשת היראה או אהבה או תענוג הדביקות והרגשת עניני כל אדם כוזב, 'כי לא ברעש ה' (מלכים א' יט, יא), אבל הדביקות האמיתית אחר המורגש הוא השאינו מורגש בשום תפיסה, והראיה 'כי לא יראני האדם וחי' (שמות לג, ט), כי אם ע"י האמונה בלי שום הרגשה, שהוא ענין בטול המציאות שאי אפשר לעמוד עליו בעצמו וכל שכן להבין ולהשכיל לאחרים, הוא הנקרא לשמה של כל אדם לפום דרגא דילא. אבל א"א להגיע אליה כי אם ע"י פתוי הגוף עם שלא לשמה תחלה שהוא היראה והאהבה והתענוג, אשר בלתי אפשרותם לחול ג"כ כי אם ע"י האמונה בשכר ועונש ושאר ענינים וע"י אמונה זו מגיע למעלה הימנה כנזכר. עכ"ל"ק.**

השביטה ואל התענוג של השבת. ומצד זה היא אכן גדולה מהשבתות של ארבע פרשיות.

וכן כאשר יהודי מתפלל עם התעוררות והלהבות, נמצא שבמידת-מה הוא מתפלל עם עצמו יותר ממה שמתפלל אל הקב"ה, כי הרגשת עצמו תופסת את כל מציאותו. אבל כאשר אין לו מעצמו כלום - יש לו רק את הקב"ה עצמו.

ואמור הרב בעל **התניא**¹ שעל כן אין מגלים לאדם מן השמים מהו תפקידו בעולם, והוא מטלטל עצמו בספיקות האם עבודתו להיות מחנך או אברך כולל או משרה אחרת, כי אילו היו מודיעים לאדם שתפקידו בעולם הוא להיות 'מחנך' או תפקיד אחר כיוצ"ב, היה ניגש למלאכה זו עם כל הישות שלו, אבל כיון שאינו מהו תפקידו הוא ניגש לכך בביטול, ומניח את מציאותו בצד, ונמצא שהוא מתדבק בעצם הקב"ה ללא חוצץ של הרגשת עצמו.

השיבות התעוררות הלב מתוך הרגשת ה'אין'

והן אמת כי עיקר העבודה הוא לעורר התרגשות והתפעלות הלב, וצדיקי החסידות לימדו כמה דרכים כיצד לעורר התרגשות

ושומרים לפתחים, שלא לגשת אליו" (שפת אמת בערוזאן פרי' וארא).

מעלת "שבת הפסקה"

והדבר נוגע גם לענין '**שבת הפסקה**' שבין ארבע פרשיות בחודש אדר, שהפליגו צדיקים במעלת 'שבת הפסקה' ואמרו שהיא גדולה יותר מארבע פרשיות.

עוד איתא **מהרה"ק מקאברין** זי"ע (אמרות משה, פרשת החודש): פעם אחת אמר אשר השבת שבין ארבעה פרשיות לשבת הגדול נקרא 'שבת פנויה', ולמה נקרא שבת זו פנויה אשר כל אחד מישראל יכול להתייחד עם השבת הזה כי היא פנויה. עכ"ד.

ונראה פנימיות הכוונה, כי בשבתות של ארבע פרשיות מתייחס האדם אל השבת כ'שבת שקלים' או 'שבת זכור' ואינו מתייחס כ"כ אל השבת עצמה שהוא יום שבתון ומנוחה כדי להכיר שהשי"ת ברא את העולם כולו בששת ימי המעשה, ונחשב כאילו השבת היא בחינת נשואה ואשת איש המבוסלת לעבודת שקלים וזכור וכו'.

אבל בשבת הפסקה הוא מתחבר אל עצם השבת עצמה, כי פנויה היא, ומדבק עצמו אל

טעם על כל דבר מפני מה זה פרנסתו כך וזה כך שזה ג"כ תורה שהכל בידי שמים.

אך באמת הש"י עשה זאת שלא ידע האדם כלום. דהנה כל אחד מאמין שהכל בידי שמים, משא"כ היום שאינו יודע ומאמין שהכל בידי שמים, ופעמים נדמה לו כך כוונתו ית' ממנו, פעמים כך, ואינו יכול ליחד בשכלו לדעת **עד שמיני שכלו ועושה הכל כפי הנהגת הש"י** ומאמין שהכל בידי שמים ואינו מברר כלום בשכלו.

ופעמים יכול לדמות בעצמו שהוא צדיק גמור וימצא ראיות לזה כשיצטרך ותיכף יכול לדמות בעצמו שהוא רשע גמור וימצא ג"כ ראיות ברורות, **והכל עשה אלקים בחכמה נפלאה כדי שלא ידע האדם מטעם הנ"ל.**

¹. ראה **עירין קדישין** השלם (עמ' קכב): הס"ק מרוזין הפליג מאוד במעלת שבתות ההפסקה, ואמר שמעלתם יתירה ביום המעלה יותר מבארבעת הפרשיות. עכ"ד.

ויש שאמרו ש'שבת הפסקה' היא כנגד דרגת 'יחידה', המכוונת נגד אדם קדמון שלמעלה מארבעה עולמות אבי"ע. ולפי גדלה ומניעת השגתה אין אותיות ותיבות שיוכלו להלבישה, על כן אין בה שום פרשה.

יא. ראה **מאמרי אדמו"ר הזקן** הקצרים (עמ' תפג): והנה על מקח וממכר או שארי ענינים אמר דהנה כתיב (קהלת ג, יא) 'לא ידע האדם את אשר עשה אלקים מראש ועד סוף', **דהנה העולם כ"כ בהסתרה שלא ידע האדם מה יעסוק**, דהנה רבי שמעון היה דורש טעמי דקרא, ואפשר אם היה רבי שמעון היום, היה אמור

דביקות בהקב"ה ללא חציצת הישות

וכן הוא גם בכללות דרכי העבודה, שבתחילה כאשר מתחיל לעבוד את השי"ת ומרגיש עצמו 'א' גאנצע יש' כאילו יש בו כח מעצמו לעבוד את בוראו, ובאמת קיימא לן (סוכה נב): 'אלמלא הקב"ה - אינו יכול לו', ונמצא שהוא אכן עובד את בוראו אבל יש חציצה בינו לבין קונו על ידי הרגשת הישות, כמאמר הצדיקים³ על (דברים ה, ה) 'אנכי עומד ביני ובינך' שבחינת 'אנכי' שהוא הרגשת הישות, עומדת כחציצה בינינו לבין אבינו שבשמים.

ועל כן אם הקב"ה חס ומרחם עלינו ורוצה שנהיה קרובים ודבוקים אליו בלי חציצה, הוא מפיל עלינו נסיון, לא הולך לנו ללמוד ולהתפלל, מרגישים 'יבשים', ואז תופסים לפתע שאחנו מצד עצמינו אין בנו כלום, אין לנו אפילו כח לקום מהמיטה, ואז כאשר מתעורר אחר כך חיות דקדושה להתפלל כהוגן וללמוד כראוי, אנו כבר יודעים את הסוד שאנחנו מצינו איננו יכולים כלום, ואז עולה תפילתנו לרצון לפני אדון כל בדביקות מוחלטת בלי חוצץ ומעכב.

נמצא א"כ כי אותם חודשי הצער, שהיה ממורמר כולו על חסרון כוחותיו ועל אפסיותו, נוטלים חלק בהצלחה הגדולה שלאחר מכן. חטיבה אחת הנה, מקשה אחת, אין זה ירידה

והתלהבות, אך ההתלהבות הפנימית והאמיתית באה דוקא לאחר ההשגה בנקודת ה'אין', כי ככל שמבינים ענין זה לאשורו, וככל שמשגיגים יותר כמה שהשי"ת רחוק ונעלם מאיתנו, הרי זה דביקות עליונה יותר, ואז כאשר זוכים להגיע ל'נקודת האין', ומשיגים כיצד הקב"ה כה נעלם ומרומם מאיתנו, פורצת הנפש בכיסופין אל השי"ת, באהבה אמיתית וטהורה, אל המלך העליון שנעלם מכל רעיון ומכל חביון.

וזהו סדר העבודה, כמו שרואים בתחילת תפילה שמונה עשרה, שבתחילה פסועים לאחור שלוש פסיעות מתוך הרגשה שאנו מרוחקים בתכלית ולא שייך להתדבק בהקב"ה, ועצם הכרה זו היא הדביקות גופא, ובכך פוסעים שלוש פסיעות כלפי הקב"ה כביכול, מתוך ביטול עד שצריך לבקש 'אדני' שפתי תפתח' בתחינה מיוחדת שיפתח את פינו שנוכל להתפלל לפניו.

ואז כורעים ומשתחווים בתיבות 'ברוך אתה' בביטול מוחלט, ומתוך כך מגיעים אל עצם הדביקות ואפשר לזקוף את הראש בתיבת 'הוי"ה' בבחינת 'הוי"ה זוקף כפופים'.

וכן איתא בספה"ק **ייטב לב** (פר' ויצא, אות ח): אמרתי לפרש 'אנכי עומד בין ה' וביניכם' (דברים ה, ה), ירצה, מי שעובד לצורך עצמו על מנת לקבל פרס, והוא הרומז אנכי, שמכוון צרכי עצמו, על ידי זה יש מלאך הנקרא עומד, בין ה' וביניכם. וזהו שאמר יעקב אכן יש ה' במקום הזה, שהמקום הזה מושג מהשי"ת בעצמו, הוא בזמן ואנכי לא ידעתי, שלא ידעתי מצרכי עצמותי המכונה אנכי כאמור, והבינהו:

יב. כדאיתא בספה"ק **מאור ושמש** (פר' ואתחנן): שמעתי בשם הרב המגיד איש אלהים מו"ה **יהיאל מיכל מלאטשטוב** זצוק"ל על פסוק (דברים ה, ה) 'אנכי עומד בין ה' וביניכם', פירוש **כשאישי הישראלי מחזיק בעצמו שהוא מעולה באיזה מעלה בתורה או בעבודת ה' אזי הוא עושה מסך מבדיל בינו לבין קונו**. וזה 'אנכי', שמי שמחזיק עצמו ליש וסובר שהוא במדרגה ישיות, אז עומד בין וגו', פירוש שדבר זה הוא חוצץ ומסך מבדיל בין האדם לה' יתברך.

כיצא בזה איתא **בבית אהרן** (השמשות): ולזה נרמז ג"כ בפסוק (דברים ה, ה) 'אנכי עומד בין ה' וביניכם' היינו שמגיס דעתו וקורא לעצמו בלשון אנכי הוא עומד ומפסיק ח"ו.

כל ההשגות והמעלות שיש לאדם, חייבים להגיע מתוך נקודת ה'אין', ועל כן כאשר הכל יבש אצלו, נפשו יבשה אין כל, יש כאן עבודה מיוחדת להתדבק במצב הזה, לא רק לחזק עצמו שלא ליפול לעצבות וקטנות, אלא לעבוד את העבודה המוטלת עליו כעת - להכיר במיעוט ערכו, להגיע להכנעה ולהרגשת 'אין', כי בלאו הכי לא יוכל אח"כ להגיע אל הדרגות החדשות שיוולדו לו^י.

לצורך עליה, אלא הירידה עצמה היא היא העליה, והיא חלק בלתי נפרד מן הבניין^י.

רקבון הגרעין

לא זו בלבד, כלל ידוע הוא בספרי החסידות כי אין הזרע צומח אלא מתוך רקבון הגרעין. העץ אינו גדל אלא לאחר שהגרעין נרקב לגמרי ומגיע אל נקודת ה'אין' שלו.

משיג, יש מקודם נסיונות, והוא על ידי קטנות והסתלקות החיות לגמרי, ונשאר כאבן דומם, וצריך לחזק עצמו באמונה גדולה שמלא כל הארץ כבודו, ויצפה לישועה בלב אמת, ואז יאיר עליו אור אלוהי בפתע פתאום וברגע, אחי חזקו ואמנו, טעמו אחי וראו כי טוב ה'.

עוד כתב בספר **נתיב מצותיך** (נתיב האמונה שבילג' אות י'): אמונה גדולה שגם 'כי אשב בחשך השם אור לי' (מכה ז, ח), ויאמין באמונה שלימה שאף שנופל לקטנות ולמרה שחורה למקום המיתה, יאמין כי השם יאיר עליו, ויצפה לישועת השם כהרף עין, לא היה להם מה שהיה. **וכמה פעמים היה לי, אחר הכנעת נפשי לאל עליון, בהרף עין האיר עלי השם יתברך אור מופלא ומופלג לא יכילהו הרעיון.**

יג. כמובא בספה"ק **באר מים חיים** (פר' לך לך) בשם הבעש"ט הק', וז"ל: הנה הזכרנו קצת מבחינות אחר וקדם, שהוא, **כאשר הצדיק לפעמים נופל ממדרגתו, וירידה זו צורך עלייה הוא, ואחר זה הוא עולה למעלה למעלה יותר מכאשר היה מקודם,** והוא דמיון אחד הרוצה לזרוק דבר למעלה, אז משפיל עצמו ומשפיל ידו למטה, בכדי לזרוק אחר כך בכח גדול את הדבר למעלה, **וכן אדם השלם הבא לפעמים לבחינת אחר ונופל ממדרגתו, אז הוא בא על ידי זה לבחינת קדם קדמתה, לעלות מעלה מעלה,** וכזה אומרים בשם **הבעל שם טוב** זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן, במה שאמרו ז"ל (ב"מ נט.) 'אוקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו', כלומר **שיהיה יקר וחשוב בעיניכם השכחה והנפילה ממדרגתכם קצת כי היכי דתתערתו על ידי זה לבא למעלה נפלאה,** עכ"ל.

יד. וכתב הרה"ק מקאמארא זי"ע בספר **אוצר החיים** (בהר רנז): אחי ורעי, **על כל מדרגה ומדרגה של קדושה שאיש הישראלי**

- ב -

עבודת ההכנעה בזמן הקטנות

גבוהים, שמא רצונו עכשיו שתעבוד אותם מתוך קטנות, מתוך הרגשת עבדות פשוטה.

וכה איתא **בצוואת הריב"ש** (אות ג'): צריך לעבוד את השם יתברך בכל כחו, שהכל הוא צורך, מפני שהשם יתברך רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים, והכוונה כי לפעמים האדם הולך ומדבר עם בני אדם, ואז אינו יכול ללמוד, וצריך להיות דבוק בהשם יתברך ולייחד יהודים, וכן כשהאדם הולך בדרך, ואינו יכול להתפלל וללמוד בדרכו, וצריך לעבוד אותו יתברך שמו באופנים אחרים, ואל יצער את עצמו בזה, כי השם יתברך רוצה שיעבדוהו בכל האופנים, פעמים באופן זה ופעמים באופן זה, לכך הזדמן לפניו לילך לדרך, או לדבר עם בני אדם, בכדי לעבוד אותו באופן הזה. עכ"ל קט"ו.

בנין ה'מלכות' על ידי עבודה פשוטה דווקא

הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעפסק זי"ע פונה אל האדם ואומר לו: אתה חושב שהקב"ה ברא אותך כדי שתגדל לצדיק גדול, 'אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני', הקב"ה רוצה שתבנה את המלכות שלו, בשביל זה נולדת וזה מה שאתה צריך לעשות^{טז}. וכאשר לא מאיר לך המוחין - הקב"ה רוצה שתעבוד אותו עכשיו

לפעמים הקב"ה רוצה מאיתנו את הרגשת ההכנעה

מלבד החיזוק שאנו מעודדים את עצמינו בשעת הקטנות, שעל ידם נזכה אח"כ לכל הדרגות ועל ידם נזכה לעצם הדביקות, מגלים בספרי החסידות הסתכלות נוספת על העבודה בשעת הקטנות, והוא - ההכנעה.

בתוך העבודה שלנו מתערב 'גאווה' מסויימת. אנו צריכים להיות תמיד בראש הסולם, וגם בשעת קטנות אנו לא מרפים מכך ועושים 'לומדות' ופלפול שלם שגם בתוך הקטנות אנו עדיין נמצאים בראש כל המערכות.

אבל לפעמים הקב"ה רוצה מאיתנו את הרגשת ההכנעה. אתה אדם קטן, הכר את מעמדך כעבדא קמיה מאריה. כעת אני רוצה ממך עבודה פשוטה, כמו עבד לפני רבו, בקבלת עול מלכות שמים, כשור לעול וכחמור למשא. אל תרחף לי עכשיו בענני שמיא, 'האפ נישט מלאכים'.

וזהו עבודה קשה - לבטל ולהכניע עצמו, שהוא קשה יותר מעבודת ההכנעה למצוה בהתבוננות ויגיעה, בפרט לבעלי שכל ומחשבה, אבל מי גילה לך שהקב"ה רוצה שתעבוד אותו עכשיו עם 'מוחין' ואורות

טז. וכתב הרב בעל התניא זי"ע (בסידורו שער כנות המקוה): והוא ענין הגלגולים בנשמות שיצרפו בגלות או בעניות, **אע"פ שהמה מבלבלים לגמרי ואינם מתפללים כלל, זהו יותר טוב להם**

טז. וכה כתב באמרי פנחס (שער ד): השי"ת רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים, וע"ז דנין בפסח איזה אופן יהיה עבודתו בשנה זו בלימוד, או בתפילה או בדבר אחר וכיוצא בו.

ואכן חלק מבנין ה'מלכות' הוא על ידי 'עבודת עבד' ד"קא, שיעבוד עבודתו לפי השעה ולפי הזמן ולפי המדריגה שהוא עומד בה עכשיו ברגע זה".

עבודת עבד, וכלשון קדשו: "מי שרוצה דווקא להיות תמיד בגדלות, חוצפא קמי שמיא היא, כאילו יש צורך לעולם בו בעצמו".

שרוצה דווקא להיות תמיד בגדלות חוצפא קמי שמיא היא כאלו יש צורך לעולם בו בעצמו.

וזוהו ענין אר"ל (שבת לא). בגר שבא להתגיייר לפני שמאי על מנת שלמנו כל התורה כולה על דגל אחת שמפרשים העמדה אחת שלא יכול מן הגדלות לקטנות כלל, ודחהו שמאי שהוא הגבורות והצמצום שאם כן אין שום עליה וקבלו הלל שהוא החסידים (עי' זח"ג רמח). ולמדו מה דסני לך לחברך וכו' ופירוש חברך הוא השכינה הנקרא (משלי כז, ט) 'רעך ורע אביך אל תעזוב' (זח"ב נה ע"ב) שמן הקטנות יהיה עליה השכינה ובלתי הקטנות והצמצום אין שייכות הבריה כידוע.

יח. ראה זהר חי (על זח"ב בראשית לו): ואמרו בלילה זאת בחלום ענין ה'שערים', **שצריך כל אחד לעבוד השם יתברך לפי מה דמשער בלביה, ולפי השעה שעומד כך יעסוק בתורה ויעשה המצות וידבר דבורי תפלה**, אם זכה לשעה שהשיג אהבה ויראה אמיתות, ובין לאהבה ויראה טבעיות, בין שיאמר הדבורים בפירוש המלות, או לא, הכל יעשה המצות וידבר כפי מה דמשער בלביה, 'בכח גדול וביד חזקה' (שמות לב, יא), בכל כחו ומוחו לפי השעה.

עוד כתב בספרו **היכל הברכה** (וישב יט:): 'כי הוא' התורה והמצות והתפילה, הוא 'חייך' ממש, המאיר לך בתוך חשך ממש וצוה, כשמשבב אותך - אחי נפשי - החשך והעצבות והיסורים והיצר הרע, ואז תטוב במים הדוניים, ואז, בכל חך, ובאמונה שלימה שאתה מאמין שאין שום מציאות דבר קטן ודבר גדול בלתי מציאות השם יתברך ממש ממש, 'את השמים ואת הארץ' הארציות 'אני מלא' ממש 'נאם ה', ואין שום דבר מחשבה קטנה וגדולה לטוב ולמוטב, אפילו בחשכות הגדול שהוא מר ממות, 'יסורים מרורים, או מחשבות לא טובות, שם מלא ממש מציאות השם יתברך, המחיה את הכל.

ואתה מתחזק את עצמך לעומת הצר הצור, בכח אמונה גדולה, ובלב שגבר, בוכה וממיר על מעשיו בלב נשבר קורע: 'אב הרחמן, אב המתוק, רחום בכל מיני רחמים, אל תעזבני, ולא אהיה נדחה מאור פניך'. משתתף עצמך עם כל ישראל, אפילו הפחות בשפחותים יהיה בעיניך כמשה רבינו בדורו.

ואל תבזה שום מדרגה קטנה לילמוד ולהתפלל בשפתים בלבד, אם אין בך כח והארה אלא דבר שפתים, שם תדבק עצמך באמונה שלימה בדבור וקול הבל, לפי שהוא ב'עולמות נשמות אלהותי יתברך.

ואז תראה נפלאות כימי צאתך מארץ מצרים, 'אשר שמת אותה ומופתים בארץ מצרים עד היום הזה ובישראל ובאדם', ופתאום יבוא האדון ויאיר לך מאורו יתברך, לא יכילהו הרעיון, וממש נבראת בריה חדשה, ממש ממש תטעום מאור עולם הבא

משהיו מתפללים בביטול במציאות, לפי שהצירוף הוא מיתוק הרע, וזה היה עיקר המכונן.

וראה בספר **בית רבי** (ג, א בהערה) וז"ל: ענין מה שכתוב בסידור בסוף כוונת המקוה קבל זה מהרה"ק ר' מיכל מזלאטשוב ממעשה שסיפר לו עכ"ל.

וסיפור המעשה ממנו נלמד ענין זה הוא המסופר בספר 'ברכת אהרן': מעשה היה אצל הרה"ק הרבי ר' מעכילע המגיד מזלאטשוב זצ"ל שהיו לו עשרה בטלנים והיה נותן להם קיצבה ארבעה זזהבים לשבוע והם היו יושבים בבית המדרש וכשלא היה לו ליתן להם היו משיגים הלוואות והוא היה פורע עבורם. חיפוש ההלוואות הטרידה אותם מעבודת ה', נכנסו אל רבם וביקשוהו שיתפלל לקב"ה שיהיה לו לתת להם קיצבתם במועדה ולא יצטרכו לבטל את זמנם בהשגת הלוואות. הלך ה"ר' מיכל לטבול במקוה ולהתיישב בדעתו ושמע קול: איי מעכילע מעכילע, האב איך זיך א פנים אין דיר גאר גינארט, וויא ווייסטו דען גיט אז זייער ביסלי יסורים איז מיר טייערער פון זייער לערנען און דאוונען [-איי מעכילע מעכילע, כנראה שטענית בך, האמנם איך יודע שמעט היסורים שלהם יקרים אצלי מלימודם ותפילתם].

יז. זה לשון הספר פרי הארץ (פר' וישב): אבל הנה ידוע שאין שום שייכות עלית שום דבר חיצוני אלא אם כן שמתחילה עוברת במחשבת הצדיק או מדותיו בהיותו בקטנות לכן בקטן החל שהוא היראה התחתונה מפניו יתברך מחמת מדות מופת ה', ומקצר ועולה למעלה מן המדות לאחדות פשוט על ידי התקשרות אותם אותיות בעצמם.

וכן בתפילה מתחילה מתחיל במדות, השינוי, רפאינו, ויוצא מן המדות למעלה על ידי האותיות המצמצמים עד אין סוף בלי גבול וצמצום שהוא למעלה מן ההבנה שאין שום הסתכלות ההשגה מושגת, וזהו (ישעי' סד, ג) 'עין לא ראתה אלהים זולתך אז יעשה למחכה לו' ההשתנות שירצה, ואין הדבר נעשה מפני צירופים שמשנתנים אלא שהוא יוצא מן האותיות כלל אל שרשם אבל השתנות הצירופים יכול להיות תיכף כשיצא מן המדות שהיה מצרף לחכמה.

והנה כשאין הצדיק בקטנות אין שייכות שום עליה שכל עלייה נקראת ממטה למעלה, מתחיל בשכינה שהוא היראה ופחד ה' ומסיים באין סוף שהוא האחדות פשוט נכוד.

ויש בזה שני עליות, האחד הוא אותו הקטנות שמתעלה, והשני הוא עליות השכינה שהיא היראה, שמגיע ממנה לאחדות אין סוף ברוך הוא, שהוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, כי זה כל האדם וכל העולם לא נברא אלא לזה להעלות הצמצום אל הפשוט שהם עלית הקטנות באותיות אל שרשם. **ואם כן מי**

ע"י עבודה בקטנות מגלה היחוד גם למטה בתוך החושך

הרה"ק מקאמארנא זי"ע בספרו **נתיב מצותיך** (נתיב האמונה שביד ד' אות א-ב)^א שופך אור על המעלה הגדולה של העבודה בימי החשכות, ומבאר שבדרך כלל רגיל האדם לחשוב שהקב"ה נמצא רק במקום הגילוי ובמקום האור, ושם נעשה היחוד בין ישראל לאבינו שבשמים. וכאשר יהודי נמצא במקום החושך והאפילה ומאמין שגם שם נמצא הקב"ה, גורם בכך להוריד את האור האלוקי לא רק במקום הגילוי אלא גם בתוך מקום

וכתב ה'מאור עינים' (ליקוטים): "ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת וגו'. **מאמר הבעל שם טוב נבג"מ**, 'ובקשתם משם את ה' אלהיך', 'משם' דייקא, מבחינה שאתה שם"י.

ומובא בשם הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע על מאמר הכתוב (קהלת ב, יד) 'כסיל בחושך הולך' שהכסיל אינו מבין שבחושך צריך לעצור ולעמוד, אלא ממשיך ללכת ולעלות ולחפש מוחין. ואינו מבין שעכשיו רצון ה' שיעבוד אותו דווקא במצב של חושך בלי אור, וכסיל לא יבין את זאת.

היוסי, ובמרוצה כרוכי הרכש בני הרמכים, וכן בענין הלימוד ושאר עבודה, אינו רוצה אלא לילך בגדולות.

אבל איש מסכן וחכם, כשחשך עומד בעיניו, אזי תופס דרך של איש פשוט, וראה אם דרך עוצב בי ונחני בדרך עולם" (תהלים קלט, כד), לומד ומתפלל בפשטות, ומתקשר באהבת ישראל, ושם לכל המדריגות, כי רחמיו של השם יתברך רבים, לרחם על כל בבחינתו ודעתו ורצונו.

כא. זה לשון קדשו: 'אני ה' לא שנית' (מלאכי ג, ו). אבל לגבי חייבי אשתני ואסתתר בכמה לבושיך ובכמה כיסויך, דאיונו 'תהו ובהו וחשך' (בראשית א, ב), 'אסתירה פני מהם' (דברים לב, כ), וכל שאינו בהסתר פנים אינו מהם (חגיגה ה).

ושמעתני ממורי, שאם ידע אדם שהקב"ה מסתתר שם אין זה הסתרה, כי מיד ידיעה זאת 'תתפרדו כל פועלי און' (תהלים צב, י), אבל לפעמים 'ואני הסתר אסתיר פני מהם' (דברים לא, יח), ר"ל שיסתיר שלא ידעו שהקב"ה הוא שם בהסתרה זאת. וכיוצא בזה שמעתני 'אמר א'ויב א'רדוף' ['אשיג א'חלק'] (שמות טו, ט), הם חמשה אלפין, ששם אלופו של עולם מסתתר בסוד שם ס'אל.

ואחר שידע אדם ויאמין כלל זה, שהוא כלל גדול, שאין שום מסך מבדיל בינו ובין אלקים, אף שהוא בחשך גדול ולבו אטום, וסובר בדעתו שאין לו תקנה חלילה, כי החשך והעצבות וטימטום הלב מכסה אותו בכל צד, יתחזק ויאמין שהשם יתברך יאיר עליו, 'כי אשב בחשך ה' אור לי' (מזכ"ה ח, ו) ואמרו חז"ל (מדרש תהלים מזמור ה) **אם לא הייתי יושב בחשך לא היה ה' אור לי, כי הכל לנסינות**, ויבשך רחמים ותחנונים מבעל הרחמים שירתם עליו, ויחזק עצמו מאוד, עיין כל זה בתולדות (תחת פרשת בראשית). דכתבתי בשם מורי, אחר שידע אדם כי אלופו של עולם הוא בכל תנועה ומחשבה ממש דבר קטן ודבר גדול, אז יתפרדו כל פועלי און, המכסין אור השכל.

בעולם הזה, ולזה כל ישראל ראויין, ובלבד שלא תגרור חלילה אחר המסית והמדמין אותך.

יט. ובגלל מחנה אפרים פרשת חוקת וז"ל, כמו שאמר אדוני אבי זקני זללה' ובקשתם משם את ה' אלהיך וכו', משם דייקא פירוש ממקום שאתה שם עד כאן לשונו, וכן הוא שם בפרשת ויצא.

ובספר **ליקוטים יקרים** (אות מז) וז"ל, אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב (סנהדרין צח, א) על דרך איהו סובב כל עולמין, נמצא כאשר כולם חייבים ויבואו למדרגה התחתונה, שם קרוב יותר הבורא יתברך, ויעמוד עליהם מלך כהמן (שם בסנהדרין צד, ב), עד כאן לשונו:

עוד שם בספר **ליקוטים יקרים** (אות סב) וז"ל, כשיש הרבה גוים באיזה מקום, השכינה היא בגלות שם, דהיינו שהיא מתעלמת ומתלבשת תוך הקליפות, ואינו מתגלה המלכות, קשה מאוד שיהיה האמונה באדם שלימה, עד כאן לשונו.

כ. ראה נתיב מצותיך (נתיב האמונה שביד ג' אות יט): ואמר הצדיק רבי' משה לייב מסאסוב **נצנצ"ה**, 'הכסיל בחושך הולך' (קהלת ב, יד), ואמר, החכם מה עושה בחשך, עומד ולא הולך כו'. בין בימי בחרות, אף בימי זקנה וקדושה, דכבר הוא עייל ונפיק בלא בר (עיין זוהר ח"ב ריג), עיקר בעת הסתלקות החיות לכל אחד לפי בחינתו, לצדיק המבורר בדקות, **ולאיש בחור שנופל לטימטום הלב ולעצבות ומרה שחורה, לא יסיר ממנו העול, להתפלל כל מלה ומלה על כל פנים בפירוש המלות, וללמוד תורה ולהבין כל דבר, אף שהוא עליו לעול ולמשא**, אבל יזכה אחר כך על ידי זה להתקשר כל אלו הבחינות בנוגע וזיו השכינה, וזהו התקשרות מלכות בבניה לאמיתו.

וזהו שאמר **הקדוש**, 'הכסיל בחשך' כשעומד בימי חשך, הוא 'הולך' בגדולות ובנפלאות, לילך במדריגות גדולות להשיג אורו יתברך, **וכשאין לו בחינות אלו, אזי מואס בתורה ובתפלה, ואינו רוצה לסבול עול תורה ועבודה**, מתפלל שלש שעות אחר חצות

פותחין תחילה בדשבר הקל ואח"כ עוברים לדבר החמור.

אלא מכאן דרשו הצדיקים כי אכן 'אחד הממעיט' גדול יותר מאותו המרבה, והחידוש הוא שגם 'אחד המרבה' מתקבל ברצון לפני המקום...

המשכן נבנה שנית ע"י הרגשת החסרון

וכאן המקום לסיים עם ווארט נפלא מהרה"ק מהרי"ד **מבעלזא** זי"ע, וזל"ק: 'הבוחר בשירי זמרה', אדוני אבי [מהרי"ד מבעלזא] ז"ל פירש שהאיש הירא את ה' אחרי עשותו המצוה הוא יושב וחושב עם עצמו שנראה בעיניו שלא עשה המצוה כתיקונה ואם היה אפשרי לעשות עתה המצוה שנית היה עושה אותה באופן יותר מושלם, ומוחשבות אלה חשובות מאד לפני הקב"ה. וזה פירוש 'הבוחר בשירי זמרה' - השיריים של המצוה אשר האדם חושב בנפשו שהיה יכול לעשות המצוה ביתר שלימות, אד"ק ז"ל.

ובזה יש לפרש המדרש רבה (פרשת ויקהל): נכנס משה אצל בצלאל, ראה שהותיר מן המשכן, אמר לפני הקב"ה, רבון העולמים, עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה

ההסתרה, ומגלה גם בתוך ההסתרה את עומק היחוד שאין מציאות מלבד המציאות האלוקית אשר לית אתר פנוי מיניה, כחשיכה כאורה, ועל ידי אמונה זו שהקב"ה נמצא בכל מקום ואין הסתרה לפניו, מתבטלת ההסתרה ויתפרדו כל פועלי און, שזהו אחד מיסודות הבעש"ט הק'.

זהו תפקידו של האדם כעת שנותנים לו מן השמים לגלות את אלוקותו ית' גם בתוקף החשיכה ובתוך האפילה, לגלות את הערפל אשר שם האלקים.

אבל האדם אינו מבין זאת, והוא נעצב אל לבו ומחפש אורות ומוחין, והוא צריך לידע ולהבין שעכשיו מצפים ממנו דווקא עבודה כזאת, לומר את תיבות התפילה כמו ילד קטן, עם פירוש המילות, ולנענע הלולב פשוט פשוט, רק משוט 'רחמנא אמר תקעו', וכוונה פשוטה זו עולה למקום גבוה יותר מאשר כל אותן הכוונות והיחודים הנעלים.

אחד המרבה - גם חשבו לפני המקום

וכך המליצו צדיקים²² על מאמר חז"ל (מנחות פ"ג מ"א): אחד המרבה ואחד הממעיט - ובלבד שיכוין את דעתו לשמים. ולכאורה היה צריך לומר להיפך, אחד הממעיט ואחד המרבה, כי

ה' הריבוי בשלימות כי בוודאי לעולם הרצון והדעת מרובה על המתקיים במעשה ובפועל. ולמשכן לא קיבלו רק הנדבה הנתקנת בכל השלימות. ואיתא אחד המרבה והממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים.

ויתכן לפרש על 'המרבה' כי הריבוי צריך שמירה שהיה לשם שמים כראוי. וע' בטור או"ח סי' א' שנראה ג"כ שהבין כך. ואותן החכמים העושים היה חכמה שלהם נמשך בתוך המעשה לא חכמה בלבד. כמ"ש מעין זה בס' קול שמחה על המדרש בהמה כתיב ע"ש. וזהו שכתוב 'לחשוב מחשבות לעשות' כי 'שלא יחי' נפרד המעשה מן המחשבה והדעת.

כב. עיין בספר **היכל הברכה** (מקץ רג) דשמא דווקא אותו 'הממעט', שאין המוחין מאירין לו כראוי, חשוב יותר מן 'המרבה', ועבודתו עולה לרצון יותר לפני ה', וזל"ק: ולזה 'ולערב אל תנח ירך, כי אינך יודע איזה יכשר, הזה' דנוקבא 'או זה' (נפ"י קהלת יא, ו), כי לפעמים כשהצדיק עובד בקטנות ובסגופים ויצר הרע, 'זהו' האיש מרגיז הארץ, רודף אחריו ומפילו לעצבות ולמחשבות לא זכות, והוא מתגבר עליו הרבה, **יוכל להיות שזו עבודה עולה יותר לרצון הזה מן 'זה', צדיק עליין, 'בבקר זרע זרע' שעובד בתענוג ובאור ובשמחה'** ואפשר 'שניהם כאחד טובים', והבן היטב.

כיוצא בזה איתא **ב'שפת אמת'** (פר' ויקהל, תרמ"א) בפסוק 'מריבים העם'. כתבתי כבר במקום אחר כי הבינו החכמים שלא

כאשר גמרו ישראל מלאכת המשכן בפועל התבוננו בענוותנותם שהיו צריכים לעשות המשכן ביותר כוונות ויחודים ויותר קדושות עד אין שיעור, והיו להם געגועים גדולים על מלאכת המשכן. **ועל ידי השתוקקות וגעגועים אלה נחשב להם כאילו עשו מתחילה את המשכן כראוי וכנכון.**

וכשראה משה זאת ברכם בשתי ברכות כדאיתא ברש"י ז"ל (פרשת פקודי) אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו, דהיינו על מלאכת המשכן שנעשתה בפועל ממש, ועל הפעולה שנעשתה על ידי השתוקקות והגעגועים שהיא היתה פעולה גדולה ומלאכה חדשה למשכן.

בנותר. אמר לו, לך ועשה בהם משכן לעדות [ולכאורה קשה, הרי כבר הוקם המשכן, ומה פירוש 'לך ועשה בהם משכן'].

והפירוש הוא, שאחרי עשותם את המשכן התחילו לחשוב שלא עשוהו כתקונו, וזה הוא הנותר שהיה להם. ושאל משה מה לעשות במה שהותרנו מן המצוה שלא עשינו אותה כראוי וכמשפט, אמר לו הקב"ה, לך ועשה בהם משכן לעדות.

ומסיים המדרש: הוי אלה פקודי המשכן. והכוונה דמה שאתם חושבים עתה שהחסרתם מן המצוה של עשיית המשכן זהו משכן העדות קודש הקדשים. ויתפרש 'אלה פקודי המשכן', 'פקודי' מלשון חסרון כדכתיב 'ולא נפקד ממנו איש' שמחשבתכם על החסרון היא היא המשכן.

נקודות העולות מן האמור:

- א. השראת השכינה מאירה בתוך 'פקודי' שהוא מלשון חסרון, כי דייקא על ידי הרגשת החלל והחסרון נעשה 'כלי' לקבל את האור הגדול של השראת השכינה
- ב. עיקר הנסייונות שהאדם מתנסה בהם, הוא בחלק ה'אהבה' - בדברים שהאדם מוסיף מעצמו בעבודת קונו, שם נמצא האדם בערוביניא ונקלע לנסייונות וחוסר בהירות. לכן עיקר הנסייונות היו אצל אברהם אבינו שהיה מרכבה למידת אהבה, ולא אצל יצחק שהיה אחוז במידת היראה, ועד כדי כך - שנסיון העקידה נחשב נסיונו של אברהם ולא של יצחק.
- ג. כתבי הבעש"ט הק' ותלמידיו מתברר שיתכן שהעבודה בשעות קטנות חשובה ויקרה פי כמה וכמה מן העבודה בשעות גדולות.
- ד. כל השפעה מתחילה על ידי שהמקבל מעלה השתוקקות גדולה לקבל את ההשפעה ומעורר בעמו בחינת חסרון ומרגיש שאין לו כלום וכאילו הוא כלי ריק דלית ליה מגרמיה כלום. וכאשר המשפיע רואה את ההשתוקקות העולה מצד המקבל, הוא מתעורר להשפיע שפע רב ולהאיר אל המקבל ככל חפצו.
- ה. אי אפשר להגיע אל עצם הדביקות על ידי השגת המוח והרגשת הלב, ויש רק דבר אחד שעל ידו אפשר להגיע אל עצם הדביקות הנעלם והבלתי מושג - והוא על ידי השתוקקות וצמאון ועל ידי הכרה שאי אפשר ולא שייך להשיג את הבורא ית'.
- ו. כל עוד שמחפש את התרגשות הלב, ותמיד לאחר כל תפילה ולאחר כל חג ומועד בודק את עצמו האם הצליח להגיע להתרגשות המיוחלת, מרחיק את עצמו בזה מנקודת הדביקות שהיא תכלית הביטול אל ה'אין המוחלט'.
- ז. הפליגו צדיקים במעלת 'שבת הפסקה' ואמרו שהיא גדולה יותר מארבע פרשיות, כי בשבת הפסקה הוא מתחבר אל עצם השבת עצמה, כי פנויה היא, ומדבק עצמו אל השביתה ואל התענוג של השבת. ומצד זה היא אכן גדולה מהשבתות של ארבע פרשיות.
- ח. כאשר יהודי מתפלל עם התעוררות והתלהבות, נמצא שבמידת-מה הוא מתפלל עם עצמו יותר ממה שמתפלל אל הקב"ה, כי הרגשת עצמו תופסת את כל מציאותו. אבל כאשר אין לו מעצמו כלום - יש לו רק את הקב"ה עצמו.
- ט. אין מגלים לאדם מן השמים מהו תפקידו בעולם, והוא מטלטל עצמו בספיקות מה תפקידו בעולם, כי אילו היה יודע את תפקידו היה ניגש למלאכה זו עם כל הישות שלו, אבל כיון שאינו יודע מהו תפקידו הוא ניגש לכך בביטול, ומניח את מציאותו בצד, ונמצא שהוא מתדבק בעצם הקב"ה ללא חוצץ של הרגשת עצמו.
- י. כאשר הכל יבש אצלו, נפשו יבשה אין כל, יש כאן עבודה מיוחדת להתדבק במצב הזה, לא רק לחזק עצמו שלא ליפול לעצבות וקטנות, אלא לעבוד את העבודה המוטלת עליו כעת - להכיר במיעוט ערכו, להגיע להכנעה ולהרגשת 'אין', כי בלאו הכי לא יוכל אח"כ להגיע אל הדרגות החדשות שיוולדו לו.
- יא. הכסיל אינו מבין שבחושך צריך לעצור ולעמוד, אלא ממשיך ללכת ולעלות ולחפש מוחין. ואינו מבין שעכשיו רצון ה' שיעבוד אותו דווקא במצב של חושך בלי אור, וכסיל לא יבין את זאת.
- יב. דרך כלל רגיל האדם לחשוב שהקב"ה נמצא רק במקום הגילוי ובמקום האור, ושם נעשה היחוד בין ישראל לאבינו שבשמים. וכאשר יהודי נמצא במקום החושך והאפילה ומאמין שגם שם נמצא הקב"ה, גורם בכך להוריד את האור האלוקי לא רק במקום הגילוי אלא גם בתוך מקום ההסתרה, ומגלה גם בתוך ההסתרה את עומק היחוד שאין מציאות מלבד המציאות האלוקית.